

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

УДК 330.322(477.43)

Л. Б. БУШОВСЬКА
Хмельницький національний університетУМОВИ ФОРМУВАННЯ Й ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

У даній статті розглянуті умови формування інвестиційного процесу, виділено вихідний принцип концепції ефективного інвестування та згруповано основні напрямки державного регулювання інвестиційної діяльності.

The terms of forming of investment process are considered in this article, initial principle of conception of the effective investing is selected and it is grouped d basic directions of government control of investment activity.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний прогрес, інвестиційний процес, інвестиційна діяльність, ринок інвестицій, інвестування, інвестиційна політика.

Вступ. Розвиток економіки держави залежить від ефективності реалізації інвестицій. Особливо це стосується капітальних вкладень в основні фонди і виробничі потужності. Дослідження інвестиційного процесу, виявлення резервів його скорочення та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх практичного використання базуються на комплексному вивченні цього процесу як єдиної економічної системи з властивою їй сукупністю ознак складових елементів. Ця важлива методологічна передумова дає можливість активізувати структуру інвестиційного процесу і створити економічний механізм його реалізації.

Постановка проблеми. Питання розвитку інвестиційного процесу України досліджувалися у працях С. В. Захаріна [2], О.В. Ковальчука [3], Д.В. Ваньковича [1] та інших. Водночас, не вирішеними залишаються питання формування інвестиційного процесу та особливості його реалізації; не в повній мірі розроблені теоретичні проблеми його функціонування та визначення складників. Тому метою даної статті є дослідження інвестиційного процесу, виявлення резервів його скорочення та розробка рекомендацій щодо їх практичного використання.

Основна частина. Завдяки комплексному характеру інвестиційний процес впливає не тільки на розвиток галузей народного господарства та промисловості, а й на регіональну економіку. Своєчасна та збалансована його реалізація в територіально-галузевому плані має стабілізуючий і стимулюючий вплив на розвиток промисловості регіонів.

Процес розширеного відтворення тісно пов'язаний із безперервним розширенням, оновленням і якісним поліпшенням матеріального виробництва, розподілом і споживанням вироблених продуктів. Цей процес об'єктивно необхідний, його дія поширюється на всі напрями суспільного життя. Основним напрямом розширеного відтворення та прискорення інвестиційних процесів є інтенсифікація. Досягти підвищення ефективності виробництва можна лише в умовах розширеного відтворення інтенсивного типу. Відтворення інтенсивного типу разом із підвищенням ефективності виробництва спрямоване також на поліпшення регулювання кругообігу основних фондів і скорочення тривалості використання виробничих ресурсів. При цьому важливо досягати максимального скорочення розриву в часі між розробкою нової техніки та її впровадженням у проекти підприємств, початком реалізації капітальних вкладень та введенням в експлуатацію основних фондів і виробничих потужностей, а також їх повним освоєнням. Інтенсифікація інвестиційних процесів пов'язана зі скороченням часу між витрачанням ресурсів і одержанням бажаних результатів.

Важливим чинником активізації інвестиційного процесу в Україні є вдосконалення фінансово-кредитної сфери. Фінансова система України в сучасному виді суттєво відрізняється від фінансових систем закордонних країн: у розподілі фінансових ресурсів пріоритет віддається загальнодержавним фінансам; фінансова діяльність недержавних підприємств не зовсім і не завжди асоціюється з принципами підприємницької діяльності; про фінанси домогосподарств донедавна в Україні взагалі промова не йшла; недержавний сектор економіки знаходиться ще на низькому рівні розвитку [2; с. 37].

Через значні проблеми, що пов'язані з реалізацією продукції вітчизняних підприємств, постійно збільшуються обсяги взаємних неплатежів суб'єктів господарської діяльності.

Протягом останніх років дефіцит платіжного балансу України формувався за рахунок імпорту енергоносіїв, а також накопичення прострочених платежів за вже отриманими кредитами. В той же час відомо, що країна не може дозволити різкого зменшення критичного імпорту, оскільки це призводить до суттєвого падіння виробництва, зниження рівня життя населення. На жаль, через недосконалу податкову й фінансову політику не зменшується тіньовий сектор економіки. Факт змушеного відтоку підприємств у неофіційний ринок із метою зменшення податкових платежів має, крім фіскального, ще один негативний аспект – знижує інвестиційну активність цих підприємств. Активізація інвестиційної діяльності в Україні пов'язана з проведенням масової приватизації. Досвід інших країн, що раніше стали на шлях переходу до

ринкової економіки, свідчить про те, що масова приватизація – єдиний засіб швидкого, широкомасштабного і поглибленого реформування економіки.

Найважливішою умовою активізації інвестиційної діяльності є наявність розробленої законодавчої бази в країні. Прийняття законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність, сприяє успішній реалізації державної інвестиційної політики.

З метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики країни здійснюється державне регулювання інвестиційної діяльності. Воно визначається планами й програмами розвитку народного господарства, бюджетами та передбаченими в них обсягами державного фінансування. При цьому створюються пільгові умови інвесторам, які здійснюють інвестиції у найважливіші напрямки. Виділяють дев'ять основних напрямків державного регулювання інвестиційної діяльності [1, с.99]:

- регулювання сфер і об'єктів інвестування;
- податкове регулювання інвестиційної діяльності;
- регулювання інвестиційної діяльності шляхом надання фінансової допомоги;
- регулювання інвестиційної діяльності шляхом проведення відповідної амортизаційної політики;
- регулювання прав інвесторів у приватизації;
- регулювання фінансових інвестицій;
- забезпечення захисту інвестицій;
- експертиза інвестиційних проектів;
- регулювання умов здійснення інвестицій за межами країни .

Перехідний період економіки України, що супроводжується невпорядкованістю економічних відносин, ускладнює реалізацію багатьох народногосподарських завдань, що об'єктивно підвищує увагу та потребу у конкретно-економічних розробках, одним із важливих видів яких є регіональні дослідження.

Актуальність досліджень регіональних аспектів інвестиційної діяльності зростає відповідно до складності соціально-економічних умов України і має свої специфічні особливості [2, с.37]:

- невпорядкованість економіко-господарських відносин та несформованість інвестиційного ринку ускладнює реалізацію багатьох народногосподарських завдань;
- функціонально-цільова зумовленість активізації інвестиційного процесу та структурної й технологічної перебудови господарських комплексів регіонів України з відповідним відображенням у науково-теоретичних розробках економіки промисловості регіонів;
- необхідність зростання обсягів іноземних інвестицій, важливою передумовою одержання яких є вивчення природних, економічних, соціальних, екологічних та інших умов для їх здійснення; в результаті – поява у вітчизняній економічній науці нових для нас категорій, пов'язаних із регіональною діагностикою: “інвестиційний клімат” та похідна від неї категорія “інвестиційна привабливість регіонів”;
- підвищення ролі фінансово-економічних цілей інвестиційної діяльності з наступним пошуком додаткових резервів підвищення ефективності реалізації інвестиційних проектів, важливе місце серед яких займають регіональні.

Проаналізуємо обсяги інвестицій в основний капітал в економіку України в цілому та по окремих галузях (табл. 1) [3].

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал в економіку України за 2006–2008 рр.

Показники	2006	2007	2008
Обсяг інвестицій в економіку країни – всього, млн. грн., в тому числі:	125283,6	188486,1	233008,1
промисловість, млн. грн..	44803,6	64341,43	76617,7
% до загального обсягу	35,8	34,1	32,9
сільське господарство,	7309,1	9519,1	16890,1
% до загального обсягу	5,7	5,1	7,1
будівництво	6300,214	9106,6	12469,1
% до загального обсягу	5,0	4,8	5,3
фінансова діяльність	2386,326	4164,8	4636,0
% до загального обсягу	1,9	2,2	2,0

За даними табл. 1 можна відмітити що в останні роки спостерігається тенденція інвестиційного зростання в економіку України загалом. Це відбувається за рахунок збільшення інвестиційного попиту в сільському господарстві до 7,1 % та у фінансовій діяльності до 5,3%. Разом з цим присутнє і негативне явище, таке як зниження частки капіталовкладень в промисловість країни на 1,2% у 2008 р., що в майбутньому може призвести до зниження валового внутрішнього продукту країни.

Висновок. Отже, вихідним принципом концепції ефективного інвестування має стати зменшення норми нагромадження та збільшення норми споживання у складі національного доходу, що дасть можливість соціально переорієнтувати економіку й спрямувати її на забезпечення потреб населення та неухильне підвищення його життєвого рівня.

Мають змінитися й акценти у пріоритетах інвестування. З його допомогою треба змінити структуру економіки, зменшити питому вагу галузей важкої промисловості, які у великих обсягах споживають природні ресурси, погіршують екологічний стан, а їх продукція у переважній більшості вивозиться за межі країни. І навпаки, потрібно збільшувати питому вагу наукомістких галузей з екологічно чистими технологіями, переробних галузей сільського господарства, легкої та харчової промисловості. Важливо також налагодити ефективний механізм інвестування науково-технічного прогресу, щоб зменшити відставання країни від світового рівня.

Література

1. Ванькович Д.В. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні / Д.В. Ванькович // Фінанси України. – 2007. – № 7. – С. 82.
2. Захарін С.В. Регулювання розвитку інвестиційного ринку / С.В. Захарін // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 98-105.
3. Ковальчук О.В. Моніторинг інвестиційних процесів в Україні / О.В. Ковальчук // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 7. – С. 36-42.
4. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи / О.В. Носова // Економіка і прогнозування. – 2007. – № 3. – С. 119-136.
5. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html#sg

Надійшла 07.12.2009

УДК 330.3

В. В. ГУРОЧКІНА

Національний університет державної податкової служби України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ПРОМИСЛОВІСТІ УКРАЇНИ

Дана стаття має на меті виявити особливості залучення, стимулювання та захисту іноземних інвестицій. В статті розглядаються існуючі проблеми інвестування в Україні та пропонуються можливі важелі державного регулювання щодо покращення існуючої ситуації.

The purpose of writing of this article was to expose and define the features of bringing in, stimulation and defence of foreign investments. In the article the existent problems of investing are examined in Ukraine and the possible levers of government control are offered in relation to the improvement of existent situation.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції; іноземний капітал; компанії-інвестори; інвестиційний клімат; транснаціональні корпорації; податкові, митні і правові преференції; експортний сектор.

Постанова проблеми. Вітчизняна і зарубіжна практика показує, що використання іноземного капіталу для відродження після кризи ключових галузей промисловості виступає необхідною умовою відновлення інвестиційної активності, модернізації економіки, поліпшення позицій України в міжнародному розподілі праці. Залучення іноземного капіталу, часто, є одним з найефективніших механізмів при здійсненні інвестиційних проектів на промислових підприємствах. Однак, обсяги іноземних інвестицій, що надходять в українську економіку, залишаються незначними. Велика їх частина припадає на фінансовий сектор і портфельні інвестиції, які в значній мірі носять спекулятивний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема, залучення іноземних інвестицій, є актуальною з огляду на перспективу економічного зростання в довгостроковій перспективі, тому є предметом дослідження відомих українських та зарубіжних вчених, таких як: О. Гаврилюк, Л. Дж. Гітман, Б. Губський, М. Джонк, І. Крейдич, К. Макконнелл, І. Малий, А. Мертенс, О. Мозговий, І. Крупка, Д. Лук'яненко, С. Панченко, П. Рогач, В. Сіденко, А. Філіпченко, У. Шарп, В. Хобт, Ф. Хеніус.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження проблеми залучення іноземних інвестицій в умовах фінансової кризи, яка характеризується обмеженням вільних економічних ресурсів. Для реалізації цієї мети автор ставить ряд завдань. По-перше, висвітлити фактичний стан іноземного інвестування економіки України; по-друге, показати роль та місце інвестиційного клімату у формуванні інвестиційної привабливості нашої країни; по-третє, надати пропозиції щодо державного регулювання залучення іноземного капіталу в промисловість України.

Результати дослідження. Зважаючи на тенденції спаду виробництва, викликаного світовою економічною кризою, у більшості галузей української промисловості підвищився попит на виробничі капіталовкладення. І якщо іноземні інвестори можуть (до певної міри) вибирати напрями використання своїх капіталів в світовій економічній системі, то для вітчизняних промислових підприємств проблема пошуку балансу між власними потребами та інтересами зарубіжних інвесторів стає все більш актуальною.

Будуючи вільну економіку, Україна відкрила доступ іноземним компаніям до свого ринку і з